

NATIONAL AND
INTERNATIONAL
SRIPATUM
UNIVERSITY
CONFERENCE
2022

27
OCTOBER

The 17th National and The 7th International
Sripatum University Conference :

SPUCON2022

หนังสือประมวลบทความ

PROCEEDINGS

การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 17
และการประชุมวิชาการระดับนานาชาติ ครั้งที่ 7
มหาวิทยาลัยศรีปทุม

เรื่อง การวิจัยและนวัตกรรมสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

หนังสือประมวลบทความ (Proceedings)
การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 17 และการประชุมวิชาการ
ระดับนานาชาติ ครั้งที่ 7 มหาวิทยาลัยศรีปทุม ออนไลน์ ประจำปี 2565
เรื่อง วิจัยและนวัตกรรมสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน
(Research and Innovations to Sustainable Development)

วันพฤหัสบดีที่ 27 ตุลาคม 2565

รวบรวมโดย
คณะกรรมการพิจารณาผลงาน
การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 17 และการประชุมวิชาการ
ระดับนานาชาติ ครั้งที่ 7 ประจำปี 2565
ออกแบบปกโดย งานกราฟิกและศิลปกรรม มหาวิทยาลัยศรีปทุม
จัดรูปเล่มโดย โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

- บทความทุกเรื่อง ได้รับการตรวจสอบทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ แต่ข้อความและเนื้อหาและบทความที่ตีพิมพ์เป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว มิใช่ความคิดเห็นและความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยศรีปทุม
- การคัดลอกอ้างอิงต้องดำเนินการตามการปฏิบัติในหมู่นักวิชาการทั่วไป และสอดคล้องกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

หนังสือประมวลบทความ (Proceedings)

การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 17 และการประชุมวิชาการระดับนานาชาติ ครั้งที่ 7
มหาวิทยาลัยศรีปทุม ออนไลน์
เรื่อง วิจัยและนวัตกรรมสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

The Proceedings of the The 17th National and The 7th International Sripatum University Conference
: Research and Innovations to Sustainable Development

วันที่: 27 ตุลาคม 2565

Date: 27 October 2022

ISBN (e-book) 978-974-655-469-5

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

หนังสือประมวลบทความการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 17 และการประชุมวิชาการระดับนานาชาติ ครั้งที่ 7
มหาวิทยาลัยศรีปทุม ออนไลน์ เรื่อง วิจัยและนวัตกรรมสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน.-- พิมพ์ครั้งที่ 17.-- กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
ศรีปทุม, 2565.
3,305 หน้า.

1. การประชุม. 2. โครงการวิจัยและพัฒนา. I. ชื่อเรื่อง.

060

ISBN 978-974-655-469-5

เจ้าของ

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

จัดทำโดย

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนางานวิจัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม

สถานที่จัดพิมพ์และจัดทำรูปเล่ม

โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

2410/2 ถนนพหลโยธิน แขวงเสนานิคม เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900 โทร. 02 579 1111 ต่อ 1114, 1552

สารบัญ

	หน้า
สารอธิการบดี	V
คณะกรรมการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 17 และการประชุมวิชาการระดับนานาชาติ ครั้งที่ 7 มหาวิทยาลัยศรีปทุม ออนไลน์ ประจำปี 2565	VI
ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ	X
กำหนดการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 17 และการประชุมวิชาการระดับนานาชาติ ครั้งที่ 7 มหาวิทยาลัยศรีปทุม ออนไลน์ ประจำปี 2565.....	XV
สารบัญบทความ	XVII

สารอธิการบดี

มหาวิทยาลัยศรีปทุม เป็นสถาบันอุดมศึกษาเอกชนชั้นนำในการสร้างมืออาชีพและมีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยมีเป้าหมายในการผลิตบัณฑิตให้เป็นเป็นผู้ที่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมืออาชีพ มีคุณธรรม และมีความรับผิดชอบต่อเป็นที่ยอมรับของสังคม ภายใต้ปรัชญาที่ว่า “การศึกษาสร้างคน คนสร้างชาติ” สำหรับพันธกิจด้านการวิจัย มหาวิทยาลัยศรีปทุมส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์ผลิตผลงานวิจัย ผลงานสร้างสรรค์ และนวัตกรรมที่มีคุณภาพ พิจารณาจัดสรรทุนวิจัยให้กับคณาจารย์ในหัวข้อที่สอดคล้องกับนโยบายของมหาวิทยาลัย และยุทธศาสตร์ชาติ ตลอดจนพันธกิจการสร้างเครือข่ายการวิจัย การบริหารจัดการความรู้จากงานวิจัย การส่งเสริมและสนับสนุนการเผยแพร่ผลงานวิจัยในระดับชาติและนานาชาติ และการนำผลงานวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างกว้างขวาง ภายใต้ปรัชญาของมหาวิทยาลัย “ปัญญา เชี่ยวชาญ เบิกบาน คุณธรรม” และสอดคล้องกับเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัยที่ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงและเปี่ยมด้วยพลัง (Dynamic University)

การจัดการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 17 และการประชุมวิชาการระดับนานาชาติ ครั้งที่ 7 ประจำปี 2565 (แบบออนไลน์) (The 17th National and The 7th International Sripatum University Conference: SPUCON2022) ในหัวข้อเรื่อง “วิจัยและนวัตกรรมสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Research and Innovations to Sustainable Development)” เป็นกิจกรรมทางวิชาการที่จะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ และนิสิตนักศึกษา ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย เกี่ยวกับองค์ความรู้ที่ได้จากการทำวิจัย การผลิตงานสร้างสรรค์ และนวัตกรรมในสาขาวิชาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการวิจัยองค์ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การวิจัยองค์ความรู้ทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และผลงานวิทยานิพนธ์ของนิสิตและนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ตลอดจนการสร้างเครือข่ายนักวิจัยและความร่วมมือทางวิชาการกับหน่วยงานหรือภาคส่วนอื่นๆ ที่จะนำไปสู่การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวางและยั่งยืนต่อไป

ในนามของมหาวิทยาลัยศรีปทุม ดิฉันขอขอบพระคุณ ดร.กิตติ สัจจาวัฒนา ผู้อำนวยการ หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ที่ได้ให้เกียรติปาฐกถาพิเศษ เรื่อง “ทิศทางการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนและพื้นที่อย่างยั่งยืน” และขอขอบคุณประธานห้องย่อย ตลอดจนผู้เข้าร่วมการประชุมวิชาการฯ ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ (Peer Reviewers)ทุกท่าน และคณะกรรมการจัดการประชุมวิชาการฯ ที่ทำให้การจัดการประชุมวิชาการฯ ในครั้งนี้ เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ทุกประการ

(ดร.รัชณีพร พุกกะมาน)

อธิการบดี

คณะกรรมการจัดงาน

การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 17 และการประชุมวิชาการ
ระดับนานาชาติ ครั้งที่ 7 มหาวิทยาลัยศรีปทุม ประจำปี 2565

1. ที่ปรึกษา

(1) อธิการบดี	ที่ปรึกษา
(2) รองอธิการบดี	ที่ปรึกษา

2. คณะกรรมการจัดประชุม

(1) รองศาสตราจารย์ กัลยาภรณ์ ปานมะเร็ง (มหาวิทยาลัยศรีปทุม)	ประธาน
(2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนา สุขวาริ (มหาวิทยาลัยศรีปทุม)	รองประธาน
(3) ศาสตราจารย์ ดร. ไพบูลย์ ปัญญาคะ โป (มหาวิทยาลัยศรีปทุม)	กรรมการ
(4) ศาสตราจารย์ ดร.นवल เหล่าศิริพจน์ (บัณฑิตวิทยาลัยร่วมด้านพลังงานและสิ่งแวดล้อม)	กรรมการ
(5) ดร.คมสร วงษ์รักษา (สมาคมวิจัยสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย)	กรรมการ
(6) ดร.อภิเทพ แซ่ไคว้ว (เครือข่ายวิจัยประชาชน)	กรรมการ
(7) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตติ มงคลชัยอรัญญา (เครือข่ายวารสารวิชาการด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์)	กรรมการ
(8) ดร.ชุติมาพร หมอนใหญ่ (สมาพันธ์โลจิสติกส์ไทย)	กรรมการ
(9) ว่าที่ร้อยตรี ดร.ถวัลย์ รุยาพร (สภานายความในพระบรมราชูปถัมภ์)	กรรมการ
(10) ศาสตราจารย์ ดร.สมปอง คล้ายหนองสรวง (หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนากำลังคนและทุน ด้านการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษา การวิจัยและการสร้างนวัตกรรม: บพค.)	กรรมการ
(11) นายพงศ์ศักดิ์ แสงสิงคี (สมาคมผู้ตรวจสอบภายในแห่งประเทศไทย)	กรรมการ
(12) Prof. Dr.Marina Vayndorf-Sysoeva (Sholokhov Moscow State University for the Humanities, Russia)	กรรมการ
(13) Dr.en C.E.T. Juan José Contreras Castillo (Universidad de Colima, Mexico)	กรรมการ

(14) Prof.Carmine Bianchi (The University of Palermo, Italy)	กรรมการ
(15) รองศาสตราจารย์ ดร.สุบิน ยูระรัช (มหาวิทยาลัยศรีปทุม)	กรรมการและเลขานุการ
(16) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วสวัตดี สุตินญามณี (มหาวิทยาลัยศรีปทุม)	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
- 3. คณะกรรมการอำนวยการ**
(1) รองศาสตราจารย์ กัลยาภรณ์ ปานมะเร็ง	ประธาน
(2) ผู้ช่วยอธิการบดีทุกคน	กรรมการ
(3) ผู้อำนวยการกลุ่มงานทุกกลุ่ม	กรรมการ
(4) คณบดีทุกคณะ/วิทยาลัย	กรรมการ
(5) ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมและพัฒนางานวิจัย	กรรมการและเลขานุการ
(6) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วสวัตดี สุตินญามณี	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
- 4. คณะกรรมการพิจารณาผลงาน**
(1) รองศาสตราจารย์ ดร.สุบิน ยูระรัช	ประธาน
(2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิตาภรณ์ สีนจรรยาภักดิ์	รองประธาน
(3) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชลธิศ เอี่ยมวรวิมลกุล	กรรมการ
(4) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมล จิราพงษ์	กรรมการ
(5) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนา สุขวาริ	กรรมการ
(6) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐสพันธ์ เผ่าพันธ์	กรรมการ
(7) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพบุลย์ สุขวิจิตร บาร์	กรรมการ
(8) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วสวัตดี สุตินญามณี	กรรมการ
(9) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิรินธร สีนจินดาวงศ์	กรรมการ
(10) ดร.ศิวพร เสาวคนธ์	กรรมการ
(11) นางสาวอรกัญญา สุขแก้ว	เลขานุการ
(12) นางสาวนลินี กาลสุวรรณ	ผู้ช่วยเลขานุการ
- 5. คณะกรรมการประชาสัมพันธ์ ศิลปกรรม จัดพิมพ์เอกสาร และจัดทำรายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการ (e-Proceedings)**
(1) ผู้อำนวยการกลุ่มงานกิจการสัมพันธ์	ที่ปรึกษา
(2) ผู้อำนวยการสำนักงานประชาสัมพันธ์	ประธาน
(3) บุคลากรสำนักงานประชาสัมพันธ์ทุกคน	กรรมการ
(4) บุคลากรงานกราฟิกและศิลปกรรมทุกคน	กรรมการ
(5) บุคลากรโรงพิมพ์ทุกคน	กรรมการ
(6) เลขาสำนักงานประชาสัมพันธ์	เลขานุการ

- 6. คณะกรรมการจัดทำและดูแล Website การประชุมวิชาการ**
(1) ผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	ประธาน
(2) เจ้าหน้าที่ศูนย์ ICT ทุกคน	กรรมการ
(3) นายวรวิทย์ ภู่อุคแสง	เลขานุการ
- 7. คณะกรรมการฝ่ายระบบการประชุมออนไลน์**
(1) ผู้อำนวยการสำนักการจัดการศึกษาออนไลน์	ประธาน
(2) บุคลากรสำนักการจัดการศึกษาออนไลน์ทุกคน	กรรมการ
(3) นางสาวปิยพัทธ์ เลือดสงคราม	กรรมการและเลขานุการ
- 8. คณะกรรมการฝ่ายอาคารและสถานที่**
(1) ผู้อำนวยการกลุ่มงานโครงสร้างพื้นฐาน	ประธาน
(2) ผู้อำนวยการสำนักงานอาคารสถานที่	รองประธาน
(3) นายเสกสรรค์ เสียงเพราะ	กรรมการ
(4) นายสมบุญรณ์ แสงอินทร์	กรรมการ
(5) นายเสน่ห์ เข้มพรหมมา	กรรมการ
(6) นายสมหมาย เขี่ยมสถาน	กรรมการ
(7) นายถวัลย์ศักดิ์ กัดดีเขียว	กรรมการ
(8) นายอานนท์ บุญสอน	กรรมการ
(9) นางสาวสุพัตรา ปั่นไสว	กรรมการ
(10) นางสาวสุกชานดา อูไรวงษ์	กรรมการ
(11) นางวิมล ชมจำปี	เลขานุการ
(12) นายธงชัย เอี่ยมทอง	ผู้ช่วยเลขานุการ
- 9. คณะกรรมการฝ่ายบริการเทคโนโลยี แสง เสียง โสตทัศนูปกรณ์**
(1) ผู้อำนวยการกลุ่มงานโครงสร้างพื้นฐาน	ประธาน
(2) ผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	รองประธาน
(3) ผู้อำนวยการศูนย์มีเดีย	รองประธาน
(4) เจ้าหน้าที่ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทุกคน	กรรมการ
(5) เจ้าหน้าที่ศูนย์มีเดียทุกคน	กรรมการ
(6) ผู้ช่วยผู้อำนวยการศูนย์มีเดีย ด้านงานผลิต	กรรมการและเลขานุการ
- 10. คณะกรรมการฝ่ายต้อนรับ ลงทะเบียน และประเมินผล**
(1) รองคณบดีวิทยาลัยการท่องเที่ยวและบริการ	ประธาน
(2) ดร.ทิศตะวัน ค่วนตระกูลศิลป์	รองประธาน
(3) ผู้ช่วยศาสตราจารย์อำนาจ วังเงิน	กรรมการ
(4) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนิษฐา ชัยรัตนาวรรณ	กรรมการ
(5) นางวันเพ็ญ ลงขันต์	กรรมการ
(6) นายบงกช ธนวงศ์วิสูตร	กรรมการ
(7) นางสาวพัชรียา วิชาสเรณีย์	กรรมการ
(8) ดร.ชญานิศา วงษ์พันธ์	กรรมการ

(9) นายกฤษณพัชญ์ บุญช่วย	กรรมการ
(10) นางสาวณัฐกฤตา นันทะสิน	กรรมการ
(11) นางสาวอัมพันธ์ชญาณ์ อนันตกานนท์	ผู้ช่วยเลขานุการ
(12) นางสาวภัทรภรณ์ ศรีบุญย์	ผู้ช่วยเลขานุการ
11. คณะกรรมการฝ่ายพิธีการ	
(1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติภูมิ มีประดิษฐ์	ประธาน
(2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพบูรณ์ สุขวิจิตร บาร์	กรรมการ
(3) นางสาวรัตติยา กิลคริส	เลขานุการ
(4) นางสาวนลินี กาลสุวรรณ	ผู้ช่วยเลขานุการ
12. คณะกรรมการฝ่ายการเงินและบัญชี	
(1) ผู้อำนวยการกลุ่มงานการคลัง	ประธาน
(2) นางชมนาด อรุณฉาย	กรรมการ
(3) นางสาวศิริรัตน์ เขียวรัตน์	กรรมการ
(4) นางสาวพลับพลึง สุขวิเศษ	กรรมการและเลขานุการ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ
งานประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 17 และงานประชุมวิชาการระดับนานาชาติ ครั้งที่ 7
มหาวิทยาลัยศรีปทุม ออนไลน์ ประจำปี 2565

ศาสตราจารย์ ดร. โกศุม จันทรศิริ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ศาสตราจารย์ ดร. นวตล เหล่าศิริพจน์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
ศาสตราจารย์ ดร. ปรีนทร์ ชัยวิสุทธิทางกูร	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ศาสตราจารย์ ดร. ไพบุลย์ ปัญญาอะโป	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ศาสตราจารย์ ดร. ศุภชัย ยาวะประภาส	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ศาสตราจารย์ ดร. สนอง เอกสิทธิ์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ศาสตราจารย์พิเศษ ดร. จำเนียร จวงตระกูล	Far East University, South Korea
รองศาสตราจารย์ ดร. กันต์กฤษ คลังพหล	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
รองศาสตราจารย์ ดร. กานดา ว่องไวลิขิต	มหาวิทยาลัยรังสิต
รองศาสตราจารย์ ดร. เกียรติ ชยะกุลศิริ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
รองศาสตราจารย์ ดร. ขนิษฐา ชัยรัตนาวรรณ	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
รองศาสตราจารย์ ดร. จรัสดาว อินทรทัศน์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
รองศาสตราจารย์ ดร. จันทนา วัฒนกาญจนะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
รองศาสตราจารย์ ดร. จินตนา วิบูลย์ศิริกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
รองศาสตราจารย์ ดร. จินตนา สายทองคำ	สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
รองศาสตราจารย์ ดร. ชญานิศวรร โคโนะ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร. ชนงกรณ์ คุณทลบุตร	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
รองศาสตราจารย์ ดร. ชลธิศ ดาราวงษ์	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
รองศาสตราจารย์ ดร. ชุตินา ธรรมรักษา	มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
รองศาสตราจารย์ ดร. ชูชาติ พ่วงสมจิตร	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
รองศาสตราจารย์ ดร. ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ ดร. ณรงค์ชัย วิวัฒนาช่าง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
รองศาสตราจารย์ ดร. คุณิต อธิวัฒน์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร. ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
รองศาสตราจารย์ ดร. ทศนัย ชุ่มวัฒนะ	มหาวิทยาลัยรังสิต
รองศาสตราจารย์ ดร. เทพฤทธิ์ บัณฑิตวัฒนาวงศ์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร. ธันยวัฒน์ รัตนศักดิ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
รองศาสตราจารย์ ดร. บัญญัติ ศิริชนาวงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
รองศาสตราจารย์ ดร. ประพนธ์ เจียรกุล	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
รองศาสตราจารย์ ดร. ปรียานุช อภิภูณ โยภาส	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร. ปียากร หวังมหาพร	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
รองศาสตราจารย์ ดร. พูลพงศ์ สุขสว่าง	มหาวิทยาลัยบูรพา

รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทราวดี มากมี	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
รองศาสตราจารย์ ดร.ยุวณูช ภูลาดี	มหาวิทยาลัยนครพนม
รองศาสตราจารย์ ดร.เขาวนารถ พันธุ์เพ็ง	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
รองศาสตราจารย์ ดร.โยธิน แสงวงศ์	มหาวิทยาลัยมหิดล
รองศาสตราจารย์ ดร.เรณา พงษ์เรืองพันธ์	มหาวิทยาลัยบูรพา
รองศาสตราจารย์ ดร.วรภัทร ลักนทินวงศ์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.สกนธ์ ภู่งามดี	มหาวิทยาลัยชินวัตร
รองศาสตราจารย์ ดร.สชาติพร พงศ์วัชร	มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุจิต คุนชนกุลวงศ์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.สุนีย์ เหมะประสิทธิ์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภิน ยุระรัช	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
รองศาสตราจารย์ ดร.ศิววัฒน์ นิมะสังคนันท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
รองศาสตราจารย์ ดร.อัศม์เดช วานิชชินชัย	มหาวิทยาลัยมหิดล
รองศาสตราจารย์ ดร.อัศวิน แสงพิบูล	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
รองศาสตราจารย์ ชารี มณีศรี	มหาวิทยาลัยบูรพา
รองศาสตราจารย์ น.ปิยะ รุจกิจยานนท์	โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า
รองศาสตราจารย์ ปัทมา โกเมนท์จรัส	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
รองศาสตราจารย์ พ.อ.หญิง ดร.ทิฆัมพร เกษโกมล	วิทยาลัยพยาบาลตำรวจ
รองศาสตราจารย์ รุ่งฤดี แผลงศร	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ สดาวพร ชาตาคม	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
รองศาสตราจารย์ เอกธิดา เสริมทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกพัชร กอประเสริฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลวรรณ อยู่วัฒนะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัณยรัตน์ ศรีวิสุทธิกุล	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัลยารัตน์ วีระชนชัยกุล	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา มีศิลป์วิภักย์	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกรียงไกร สัจจะหลูทัย	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญนรี กล้าปราบใจ	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรกฤษณ์ โปณะทอง	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจษฎา ความคุ่นเคย	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรรัตน์ โหตระไวศยะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉันทนา ปาปีดดา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชโลธร ธรรมแท้	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ช้องนาง วิฑูรานุพงษ์	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัชฌ อัมพรายน	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โชติมา โชติกเสถียร	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตาภรณ์ สีนจรรยาศักดิ์	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณคุณ ธรณินิติญาณ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพันธ์ เผ่าพันธ์	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนา สุขวาริ	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธรรมศักดิ์ เสนามิตร	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิพัทธ์ จงสวัสดิ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิติต อินทมาโน	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประภาวรรณ ตระกูลเกษมสุข	สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ สิทธิจิรพัฒน์	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิ่นฉวี ทักษิณ	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ คุณปลื้ม	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงษ์เทพ หาญพัฒนากิจ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรพรรณ นันทแพศย์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัทริยา เห็นกลาง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพจิตร ผาวัน	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพบูลย์ สุขวิจิตร บาร์	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยาสุมาสา โมริ	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัฐสภา แก่นแก้ว	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วนายุทธ์ แสนเงิน	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรษัญญ์ กระจิต	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วราภรณ์ ไทยมา	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วสวัตต์ สุกัญญาภรณ์	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชชากร เฮงศรีธวัช	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีรวิญญ์ เลิศไทยตระกูล	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิธร นาคทอง	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิธร วชิรปัญญาพงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ กรวยสวัสดิ์	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ สาระพัค	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมฤทัย ทะสดวง	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิตางค์ พิลัยหล้า	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิรินธร สิ้นจินดาวงศ์	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงศ์ บุญผดุง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุธินี มงคล	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หทัยพันธ์์ สุนทรพิพิธ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อดิเทพ แจ้ดนาลาว	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุพงศ์ อวิรุทธา	มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อมรา ติรศรีวัฒน์	มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรวรรณ อิ่มสมบัติ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อังกูร ลาภเนศ	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี ชยานุวัชร	มหาวิทยาลัยรังสิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทัยรัตน์ เมืองแสน	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กนกวรรณ อุตัน โน	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กิ่งแก้ว พรอภีร์เกษสกุล	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ธนภัทร พรหมวัฒน์ภักดี	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นฤตล จิตสกุล	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นันททอง ทองใบ	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ปรีชา สุภวงค์	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เผด็จ จันทร์สา	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรพรรณ สวัสดิสิงห์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พศวีร์ ศรีโหมด	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รongเอก วรรณพฤษย์	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วรากร ไร่เทียมวงศ์	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วันวิสา ค่วนตระกูลศิลป์	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุภาวดี สมะณี	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อรนิษฐ์ แสงทองสุข	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อรรถกร สัตยพานิชย์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อำนาจ วังเงิน	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ดร.กฤษดา เชียรวัฒน์สุข	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ดร.เกียรติศักดิ์ สกุลพันธ์	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ดร.ฉัตรชัย ราคา	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ดร.จิตพงษ์ อัยสานนท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ดร.เชษฐภักฎ ปัญญูวัชรวงศ์	วิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอก
ดร.ณัฐภัทรศญา เศรษฐโชติสมบัติ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ดร.ปฏิพัทธ์ ตันมิ่ง	มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
ดร.ปณต อัสวชัย	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ดร.ประกอบ ชาติภักดิ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
ดร.พงษ์เทพ ภูเดช	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ดร.พัชรมน รัศมีพลเดช	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ดร.พีร วงศ์อุปราช	มหาวิทยาลัยบูรพา
ดร.มนต์ชัย สุระรัตน์ชัย	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ดร.มุกดาฉาย แสนเมือง	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ดร.รมิดา คงเขตวนิช	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

ดร.รังสิริศม์ วงศ์อุปราชา
ดร.วรสรวง ดวงจินดา
ดร.วิศวะ อุนยะวงษ์
ดร.ศศิวิมล ว่องวิไล
ดร.ศิระ สัตย์ไพศาล
ดร.สมร สุทธิปิยภัทร
ดร.สุกนธ์ทิพย์ สุภาจันทร์
ดร.สุชาญวุฒิ กิ่งแก้ว
ดร.สุพรรณิ สมานญาติ
ดร.สุริย์ฉาย พลวัน
ดร.สุวัฒน์ จรรยาพูน
นาวาอากาศเอก วิพล สุขวิสัย

มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยศรีปทุม
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
มหาวิทยาลัยศรีปทุม
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
มหาวิทยาลัยศรีปทุม
มหาวิทยาลัยศรีปทุม
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีปทุม
โรงเรียนเตรียมทหาร

กำหนดการ

การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 17 และการประชุมวิชาการระดับนานาชาติ ครั้งที่ 7

มหาวิทยาลัยศรีปทุม ออนไลน์ ประจำปี 2565

เรื่อง “ผลงานวิจัยและนวัตกรรมสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน”

วันพฤหัสบดีที่ 27 ตุลาคม 2565

- 08.30-09.00 น. ลงทะเบียนออนไลน์ (Google Form)
- 09.00-09.30 น. พิธีเปิด กล่าวรายงาน โดย รองศาสตราจารย์ กัญญาภรณ์ ปานมะเริง
ประธานคณะกรรมการจัดงาน SPUCON2022
กล่าวเปิดการประชุม โดย ดร.รัชนีพร พุคยาภรณ์ พุกกะมาน อธิการบดี
(Zoom และถ่ายทอดสดผ่าน Facebook Live)
- 09.30-10.30 น. ปาฐกถาพิเศษ เรื่อง ทิศทางการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนและพื้นที่อย่างยั่งยืน
โดย ดร.กิตติ สัจจาวัฒนา ผู้อำนวยการ หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่
(บพท.)
(Zoom ถ่ายทอดสดผ่าน Facebook Live)
- 10.30-10.45 น. พักรับประทานอาหารว่าง
- 10.45-12.00 น. การนำเสนอผลงานวิจัย (ห้องย่อย)
กลุ่มที่ 1 International Papers
กลุ่มที่ 2 ผลงานวิชาการสาขามนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์
กลุ่มที่ 3 ผลงานวิชาการสาขาวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี
(นำเสนอออนไลน์ผ่าน Zoom)
- 12.00-13.00 น. พักรับประทานอาหารกลางวัน
- 13.00-16.30 น. การนำเสนอผลงานวิจัย (ห้องย่อย)
กลุ่มที่ 1 International Papers
กลุ่มที่ 2 ผลงานวิชาการสาขามนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์
กลุ่มที่ 3 ผลงานวิชาการสาขาวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี
(นำเสนอออนไลน์ผ่าน Zoom)

CONFERENCE SCHEDULE

The 17th National and The 7th International Sripatum University Conference

(SPUCON2022) (Virtual conference)

Research and Innovations to Sustainable Development

On Thursday 27th October 2022

08.30 am-09.00 am	Online Registration (<i>Google Form</i>)
09.00 am-09.30 am	Opening Ceremony: Introductory Report by Assoc. Prof. Kalayaporn Parmmareng Vice President and Chairman of Organizing Committee Welcome remarks by Dr. Rutchaneeporn Pookayaporn Phukkamarn President of Sripatum University, Thailand (<i>Zoom & Facebook Live</i>)
09.30 am-10.30 am	Keynote Address: “Directions of Research and Innovation for Sustainable Development of Communities and Areas” By Dr. Kitti Satjawattana Director, Program Management Unit for Area-Based Development (<i>Zoom & Facebook Live</i>)
10.30 am-10.45 am	Coffee Break
10.45 am-12.00 pm	Online Paper Presentation Group 1: International Papers Group 2: Research and Innovations in Social Sciences and Humanities Group 3: Research and Innovations in Science and Technology (<i>Zoom</i>)
12.00 pm-01.00 pm	Lunch
01.00 pm-04.00 pm	Online Paper Presentation Group 1: International Papers Group 2: Research and Innovations in Social Sciences and Humanities Group 3: Research and Innovations in Science and Technology (<i>Zoom</i>)

สารบัญบทความ (ต่อ)

หน้า

กลุ่มย่อยที่ 10: นิเทศศาสตร์ ศิลปกรรมศาสตร์ (1)

กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดของรองเท้ากีฬาแบรนด์ Nike ในสถานการณ์ Covid-19 ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในช่วงอายุ 15-30 ปี ในเขตกรุงเทพมหานคร	
กมลวรรณ ศันสนะขจร, วิโรจน์ สุทธิสีมา, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ	1879
แนวทางการพัฒนาการประชาสัมพันธ์และภาพลักษณ์ของหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการสื่อสารการตลาดและแบรนด์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตขอนแก่น	
ศรัยรัตน์ ปลื้มปีติชัยกุล, มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตขอนแก่น	1889
สถานการณ์ภาพยนตร์โลกและภาพยนตร์ไทยหลังการระบาดของโรคโควิด-19	
ชาลวิทย์ พรหมพิทักษ์, มหาวิทยาลัยศรีปทุม	1896
กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดทางโซเชียลมีเดียของบริษัทอินเทอร์เน็ตจีนสมัยใหม่ที่ดำเนินงานในไทยระหว่างปี ค.ศ. 2018-2020 กรณีศึกษาบริษัท Alibaba ByteDance และ Tencent	
WU XIANGPING (อู๋ เสี่ยงผิง), วิโรจน์ สุทธิสีมา, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ	1905
พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมและความกังวลต่อการแชร์ข่าวปลอมบนสื่อสังคมของวัยรุ่น	
วรรณิ์ งามขจรกุลกิจ, มหาวิทยาลัยศรีปทุม	1914
บทบาทหน้าที่ คุณสมบัติ ผู้กำกับการแสดงละครเวที	
สุชาญญาณี กิ่งแก้ว, มหาวิทยาลัยศรีปทุม	1923
กระบวนการพัฒนาทักษะการสร้างอาหารและการจัดแสดงผลงานเพื่อส่งเสริมการจัดบริการสนเทศและการสื่อสารในจักรวาลนฤมิต	
รัฐสภา แก่นแก้ว, มหาวิทยาลัยศรีปทุม	1933
ทัศนคติและพฤติกรรมการเปิดรับซีรีส์จีนบนแอปพลิเคชัน WeTV ของผู้ชมในเขตกรุงเทพมหานคร	
ชยานิษฐ์ รงคะพิสิทธิ์กุล, วิโรจน์ สุทธิสีมา, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ	1944
ความสำคัญของความสามารถทางภาษาอังกฤษสำหรับผู้สร้างสรรค์เนื้อหาออนไลน์	
ชญาน์วัต กิจนพ, มหาวิทยาลัยศรีปทุม	1952
กลวิธีในการพัฒนาการแสดงละครพ็อนล้านนา เรื่อง พรหมจักร ของกฤษณ์ ชัยศิลป์บุญ	
ดิฐดา นุชบุษบา, มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตขอนแก่น	1962
กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจให้เข้าร่วมโครงการของยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์	
ประกายใจ อรจันทร์, มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตขอนแก่น	1973
แนวทางการวิเคราะห์ภาพยนตร์สารคดีเพื่อการเคลื่อนไหวสังคม	
สุเมธ สุวรรณเนตร, มหาวิทยาลัยศรีปทุม	1981
การใช้ภาษาภาพยนตร์ในภาพยนตร์ Original Netflix เรื่อง “Don’t Look Up”	
ประชาธิกร วงษ์ศรีแก้ว, มหาวิทยาลัยศรีปทุม	1990
การผลิตผลงานการเดินสายสร้างสรรค์ในรูปแบบสื่อวีดีโอ	
พิชญาภา วิศิษฐ์ศิลป์, มหาวิทยาลัยศรีปทุม	1998
ศิลปะการขับร้องเพลงประสานเสียงเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ด้านศิลปะ ร่างกาย อารมณ์ สังคม ปัญญา	
วรกพร เจริญมโนพร, มหาวิทยาลัยศรีปทุม	2005

ห้องที่ 10:

นิเทศศาสตร์ ศิลปกรรมศาสตร์ (1)

สถานการณ์ภาพยนตร์โลกและภาพยนตร์ไทยหลังการระบาดของโรคโควิด-19
THE SITUATION OF WORLD MOVIES AND THAI MOVIES AFTER
THE OUTBREAK OF COVID-19

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชาญวิทย์ พรหมพิทักษ์
สาขาภาพยนตร์และสื่อดิจิทัล คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม
E-mail: Chanwit.pr@spu.ac.th

บทคัดย่อ

จากสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมภาพยนตร์ทั่วโลก จากการสำรวจพบว่า โรงภาพยนตร์มีรายได้ลดลงอย่างมากตั้งแต่เกิดการระบาด อันเป็นผลมาจากมาตรการควบคุมโรคนั่นเอง เมื่อโรงภาพยนตร์ไม่สามารถให้บริการได้ จึงส่งผลให้บริษัทผู้ผลิตภาพยนตร์เลื่อนการเข้าฉายของภาพยนตร์ที่ถ่ายทำเสร็จแล้ว รวมถึงการประกาศเลื่อนการถ่ายทำออกไปอย่างไม่มีกำหนด สถานการณ์เช่นนี้ก็เกิดขึ้นในประเทศไทยเช่นเดียวกัน จากการศึกษาพบว่า เมื่อมีการผ่อนคลามาตรการต่างๆ และโรงภาพยนตร์สามารถกลับมาเปิดให้บริการได้อีกครั้ง อุตสาหกรรมภาพยนตร์ทั้งระบบก็พร้อมกลับมาดำเนินต่อทันที เห็นได้จากตัวเลขรายได้ของโรงภาพยนตร์ที่เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน แม้จะกลับมาให้บริการได้และบริษัทผู้ผลิตสามารถดำเนินการตามปกติ แต่ความเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภคมีผลทำให้บริษัทผู้ผลิตภาพยนตร์ต้องปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะการหาพันธมิตรเพื่อการหาช่องทางจัดจำหน่ายคู่ขนานไปกับการฉายในโรงภาพยนตร์ซึ่งยังคงเป็นช่องทางหลักอยู่เช่นเดิม รวมถึงให้ความสำคัญกับการผลิตภาพยนตร์ท้องถิ่น ซึ่งเป็นอีกทางเลือกของการผลิตภาพยนตร์เพื่อขยายฐานผู้ชมสู่ตลาดต่างจังหวัดมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มช่องทางการตลาดอีกด้วย

คำสำคัญ: โรงภาพยนตร์, บริษัทผู้ผลิตภาพยนตร์, โควิด-19, ภาพยนตร์ท้องถิ่น

ABSTRACT

The situation of the COVID-19 outbreaks directly affecting the global film industry. From the survey found movie theaters have dropped dramatically since the outbreak, because of disease control measures when movie theaters are unable to provide service, so film production companies postpone the release of finished films, including announcing the postponement of filming indefinitely. This situation also occurs in Thailand. From the research, the measures are relaxed and movie theaters can be reopened. The entire movie industry is ready to resume immediately. This can be seen from the dramatic increase in movie theater revenue numbers. Even if the service is resumed and the manufacturer can operate as usual. But the change in consumer behavior has resulted in movie production companies having to adapt to the changes, specially to find partners to find distribution channels parallel to the screening in Movie theaters, which are still the main channels as before including focusing

on local film production which is another option of film production to expand the audience base to more provincial markets It also increases the marketing channel as well.

Keywords: Movie Theaters, Film Production Companies, COVID-19, Local Movies

1. บทนำ

สำนักงานอนามัยโลกประกาศให้การระบาดของโควิด-19 เป็นโรคระบาดใหญ่ทั่วโลกเมื่อต้นปี 2562 หลายประเทศมีมาตรการป้องกันโรคอย่างเข้มข้น ไม่ว่าจะเป็นการห้ามเดินทางทั้งในและนอกประเทศ หรือ มาตรการการปิดประเทศ มาตรการรักษาระยะห่างทางสังคม (Social Distance) มาตรการจำกัดจำนวนคนในสถานที่ต่างๆ การประกาศปิดสถานที่ต่างๆ เช่น โรงเรียน มหาวิทยาลัย ห้างสรรพสินค้า โรงภาพยนตร์ ร้านอาหาร เป็นต้น จากมาตรการที่เข้มงวดของแต่ละประเทศส่งผลให้เศรษฐกิจหยุดชะงักลง แม้ธุรกิจบางประเภทจะสามารถเปลี่ยนตัวเองไปอยู่ในรูปแบบออนไลน์ได้ แต่ก็ประสบความยากลำบากในช่วงเริ่มต้นเช่นกัน เป็นที่ยอมรับโดยทั่วกันว่าเป็นช่วงเวลา เศรษฐกิจทั่วโลกชะงักงันอย่างชัดเจน

จนเมื่อการระบาดเริ่มคลี่คลาย แม้จะยังไม่สิ้นสุดลงอย่างเด็ดขาด แต่การผ่อนคลายมาตรการต่างๆ ทำให้ธุรกิจหลายประเภทกลับมาดำเนินการได้อีกครั้ง แม้ว่าบางประเทศจะยังไม่เปิดประเทศอย่างเป็นทางการ แต่ในหลายๆ ประเทศได้ประกาศยกเลิกมาตรการต่างๆ หมดแล้ว ทั้งการเปิดประเทศ อนุญาตให้มีการเดินทางข้ามประเทศได้ อนุญาตให้สถานบริการต่างๆ สามารถเปิดให้บริการตามปกติ ธุรกิจภาพยนตร์ก็เช่นกัน การอนุญาตให้โรงภาพยนตร์เปิดบริการได้ แม้ในช่วงเริ่มต้นจะมีมาตรการจำกัดผู้เข้าชมโรงภาพยนตร์ต่อรอบต่อโรงภาพยนตร์ เพื่อป้องกันการระบาด แต่ก็ได้รับการผ่อนคลายจนกระทั่งสามารถเปิดให้บริการเต็มรูปแบบได้เหมือนก่อนช่วงการระบาดใหญ่จะเกิดขึ้น

การผ่อนคลายมาตรการดังกล่าวส่งผลให้บริษัทผู้ผลิตภาพยนตร์สามารถกลับมาดำเนินการผลิตได้อีกครั้งเช่นกัน หลังจากต้องชะลอการผลิตภาพยนตร์เรื่องใหม่ รวมถึงการเลื่อนฉายภาพยนตร์จำนวนมากออกไปอย่างไม่มีกำหนด สถานการณ์ดังกล่าวไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในประเทศไทยเท่านั้น แต่เป็นสถานการณ์ที่เกิดทั่วโลก ทั้งในอเมริกา ยุโรป และเอเชีย ภาพยนตร์ที่ประกาศว่าจะสร้างในช่วงปี 2562-2565 ก็มีการประกาศชะลอการสร้าง หรือเลื่อนกำหนดการเปิดกล้องออกไปอย่างไม่มีกำหนด ส่วนภาพยนตร์ที่เตรียมเข้าฉายในช่วงปีดังกล่าว มีทั้งการเข้าฉายตามกำหนด หรือภาพยนตร์บางเรื่องอาจเลื่อนฉายอย่างไม่มีกำหนดเช่นกัน ภาพยนตร์ที่เข้าฉายตามกำหนดมักจะมีการฉายทางช่องทางออนไลน์ไปพร้อมกันด้วย

ดังนั้น ผู้เขียนได้ทำการสำรวจสถานการณ์ต่างๆ ของธุรกิจภาพยนตร์ทั่วโลก และธุรกิจภาพยนตร์ไทยว่า หลังการผ่อนคลายมาตรการต่างๆ แล้ว ธุรกิจภาพยนตร์มีวิธีการดำเนินธุรกิจอย่างไร เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน โดยเฉพาะเมื่อผู้บริโภคมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนพฤติกรรมชมภาพยนตร์จากการชมที่โรงภาพยนตร์เป็นการชมผ่านช่องทางออนไลน์มากขึ้น จึงน่าสนใจว่าบริษัทผู้ผลิตภาพยนตร์จะมีวิธีการรับมือ หรือมีวิธีการดำเนินธุรกิจให้เข้ากับสถานการณ์ได้อย่างไร

2. วัตถุประสงค์

(1) เพื่อศึกษาภาพรวมของสถานการณ์ของอุตสาหกรรมภาพยนตร์ภาพยนตร์โลกและภาพยนตร์ไทยในช่วงการระบาดและหลังการระบาดของโรคโควิด-19

(2) เพื่อศึกษาแนวโน้มการดำเนินธุรกิจอุตสาหกรรมภาพยนตร์ภายใต้บริบทที่เปลี่ยนแปลงไปหลังสถานการณ์การระบาดของโควิด-19

3. สถานการณ์อุตสาหกรรมภาพยนตร์โลกก่อนและหลังการระบาด

ในช่วงการระบาดโควิด-19 รัฐบาลทั่วโลกประกาศมาตรการมากมายเพื่อระงับการระบาดภายในประเทศ มีการสั่งปิดสถานที่ท่องเที่ยว ปิดสถานบันเทิง ปิดห้างสรรพสินค้า และสั่งปิดโรงภาพยนตร์ สถานที่เหล่านี้กลายเป็นจุดเสี่ยงของการแพร่เชื้อ เมื่อโรงภาพยนตร์ถูกสั่งปิดทำให้เกิดผลกระทบเป็นลูกโซ่ ส่งผลให้บริษัทผลิตภาพยนตร์เลื่อนกำหนดฉายภาพยนตร์ที่ถ่ายทำเสร็จแล้ว เลื่อนกำหนดการถ่ายทำสำหรับภาพยนตร์ที่มีแผนการสร้างเรียลไทม์ การเลื่อนกำหนดการต่าง ๆ เหล่านี้เป็นการเลื่อนไปอย่างไม่มีกำหนด เนื่องจากการระบาดของโรคโควิด-19 ที่ยังไม่มียาที่จะยุติลงโดยเร็ว

จากการสำรวจทิศทางอุตสาหกรรมสื่อและบันเทิง ปี 2563-2567 ของ PwC พบว่า มูลค่าการใช้จ่ายในอุตสาหกรรมสื่อและบันเทิงทั่วโลกในปี 2563 ลดลง 5.6% ในขณะที่อุตสาหกรรมสื่อและบันเทิงของประเทศไทยลดลง 2% เช่นกัน¹

รายได้ของอุตสาหกรรมภาพยนตร์จากโรงภาพยนตร์ทั่วโลกในปี 2563 ลดลงจากปี 2019 สูงสุดถึง 71% หรือจาก 42.5 พันล้านเหรียญสหรัฐ เหลือเพียง 12.4 พันล้านเหรียญสหรัฐ โดยรวมแล้วรายได้ของอุตสาหกรรมภาพยนตร์ทั่วโลกลดลงประมาณ 57-76% ตลาดที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด คือ อุตสาหกรรมภาพยนตร์ของอเมริกาและแคนาดา ที่รายได้ลดลงอย่างมาก โดยในปี 2019 มีรายได้อยู่ที่ 11.39 พันล้านเหรียญสหรัฐ ตกลงถึง 80% เหลือเพียง 2.2 พันล้านเหรียญสหรัฐเท่านั้น²

ในฝั่งยุโรปเองก็ไม่อาจรอดพ้นวิกฤตการระบาดของโรคโควิด-19ไปได้ อุตสาหกรรมภาพยนตร์ของฝรั่งเศส ซึ่งเป็นตลาดใหญ่ของอุตสาหกรรมภาพยนตร์ของยุโรป ในปี 2562 มีรายได้ 1.62 พันล้านเหรียญสหรัฐ ลดลงถึง 70% ในปี 2020 เหลือเพียง 549 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เนื่องจากโรงภาพยนตร์ถูกสั่งหยุดให้บริการยาวนานถึง 176 วัน อีกสาเหตุหนึ่งคือรายได้หลักของโรงภาพยนตร์ในฝรั่งเศสมาจากการเข้าฉายของภาพยนตร์ต่างประเทศ โดยเฉพาะฮอลลีวูด³

สำหรับในฝั่งเอเชีย อุตสาหกรรมภาพยนตร์ของประเทศจีนก็ตกอยู่ในสถานการณ์ไม่ต่างกัน และด้วยประเทศจีนเป็นพื้นที่การระบาดแรกๆ ของโลก ได้มีการคาดการณ์ว่าสูญเสียรายได้ไปมากกว่า 2 พันล้านเหรียญ

¹ จิตินันท์ แวนแก้ว. (2564). 6 แนวทางรอดของอุตสาหกรรมสื่อและบันเทิงในยุคโควิด-19. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 5 กันยายน 2565. จาก <https://www.pwc.com/th/en/pwc-thailand-blogs/blog-20210128.html>

² นพภูณ พลศิลป์. (2564). เมื่อ โควิด-19 ทำให้ตลาดใหญ่ของอุตสาหกรรมภาพยนตร์เปลี่ยนไป ผู้บริโภคใหม่ที่ต่างจากเดิม. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 14 กันยายน 2565, จาก <https://www.gqthailand.com/views/article/impact-of-the-covid-19-pandemic-on-cinema>

³ เรื่องเดียวกัน

สหรัฐ นอกจากนี้โรงถ่ายเหิงเตี้ยน ซึ่งเป็นโรงถ่ายภาพยนตร์ขนาดใหญ่และสำคัญที่สุดของอุตสาหกรรมภาพยนตร์จีนประกาศปิดอย่างกำหนด⁴

อุตสาหกรรมภาพยนตร์ญี่ปุ่นในปี 2020 ลดลงจากปี 2019 เช่นกัน โดยมีจำนวนผู้ชมลดลงจาก 195 ล้านในปี 2562 เหลือเพียง 106 ล้านคน ซึ่งลดลง 45% จากปี 2562 ส่วนประเทศเกาหลี อีกหนึ่งประเทศที่มีอุตสาหกรรมภาพยนตร์ใหญ่เป็นอันดับ 4 ของโลก มีรายได้จากการฉายภาพยนตร์ลดลงถึง 73%

เมื่อการระบาดของโรคโควิด-19 เริ่มคลี่คลาย หลายประเทศเริ่มผ่อนคลายมาตรการป้องกันการระบาด สถานบริการหลายแห่งเริ่มกลับมาเปิดบริการได้ตามปกติ มีการเปิดประเทศซึ่งส่งผลให้เศรษฐกิจที่ชะงักลงในช่วงการระบาดกลับมาดำเนินการได้อีกครั้ง อุตสาหกรรมภาพยนตร์และธุรกิจโรงภาพยนตร์ก็เช่นกัน

ในช่วงปลายปี 2563 ต่อเนื่องถึงปี 2564 หลายประเทศอนุญาตให้โรงภาพยนตร์เปิดให้บริการได้แบบจำกัดผู้ชมต่อรอบต่อโรงภาพยนตร์ ทำให้ได้เห็นปรากฏการณ์บางอย่างเกิดขึ้นในหลายประเทศ

เริ่มจากอุตสาหกรรมภาพยนตร์ฝรั่งเศสที่รายได้ลดลงจากการเข้าฉายของภาพยนตร์ต่างประเทศที่อยู่ในสถานะแข่งกันจากมาตรการป้องกันโรคต่าง ๆ เมื่อโรงภาพยนตร์ในประเทศกลับมาเปิดให้บริการได้กลับส่งผลดีกับภาพยนตร์ฝรั่งเศสที่สามารถครองส่วนแบ่งการตลาดได้ถึง 44.9% ในปี 2563 ซึ่งเป็นส่วนแบ่งการตลาดสูงสุดตั้งแต่ปี 2549 เป็นต้นมา⁵ ซึ่งยังส่งผลดีต่อเนื่องในปี 2564 กับตลาดภาพยนตร์ฝรั่งเศสที่ยังเติบโตได้ดี จนสามารถลดการพึ่งพิงการเข้าฉายของภาพยนตร์อเมริกันได้

อุตสาหกรรมภาพยนตร์ที่ดูจะฟื้นตัวเร็วที่สุดในโลก คือ อุตสาหกรรมภาพยนตร์ของญี่ปุ่น ในช่วงปี 2563 หลังจากเริ่มมีการผ่อนคลายมาตรการจนโรงภาพยนตร์ในญี่ปุ่นสามารถเปิดให้บริการได้ พบว่าภาพยนตร์ญี่ปุ่นสามารถทำรายได้เพิ่มขึ้นถึง 55% โดยเฉพาะภาพยนตร์แอนิเมชัน เรื่อง *Demon Slayer The Movie: Mugen Train* (Haruo Sotozaki, 2020) ที่กลายเป็นภาพยนตร์ที่ทำรายได้สูงสุดในปี 2563 และยังเป็นภาพยนตร์ญี่ปุ่นที่ทำรายได้สูงสุดตลอดกาลอีกด้วยรายได้ 350 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือคิดเป็น 25% ส่วนแบ่งการตลาดภาพยนตร์ญี่ปุ่นทั้งหมด สาเหตุสำคัญส่วนหนึ่งคือการเลื่อนฉายของภาพยนตร์ต่างประเทศ โดยเฉพาะการเลื่อนฉายของภาพยนตร์จากฮอลลีวูด ทำให้ภาพยนตร์ญี่ปุ่นไม่มีคู่แข่งโดยปริยาย

สถานการณ์ในลักษณะเดียวกันเกิดขึ้นกับภาพยนตร์เกาหลีเช่นกัน ภาพยนตร์ท้องถิ่นเกาหลีกลับมีส่วนแบ่งการตลาดเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน โดยสามารถทำรายได้ถึง 321 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือคิดเป็น 69% และ 4 อันดับแรกของภาพยนตร์ทำเงินประจำปี 2563 ยังเป็นภาพยนตร์เกาหลีทั้งหมดอีกด้วย

แต่อุตสาหกรรมภาพยนตร์ที่สามารถทำรายได้สูงสุดเป็นอันดับ 1 ของโลกหลังการผ่อนคลายมาตรการต่างๆ แล้ว คือ อุตสาหกรรมภาพยนตร์ของประเทศจีน ซึ่งภาพยนตร์ที่ทำรายได้สูงสุดของจีน ได้แก่ ภาพยนตร์เรื่อง *The Eight Hundred* (Hu Guan, 2020) สะท้อนความพร้อมของอุตสาหกรรมภาพยนตร์จีนที่สามารถฟื้นตัวได้เร็วเช่นกัน ประกอบกับการที่ภาพยนตร์จากต่างประเทศยังคงเลื่อนการเข้าฉายในประเทศจีน และการนำภาพยนตร์ไปเผยแพร่ในรูปแบบอื่นแทน⁶

⁴ Creative Economy Agency. (2565). *อุตสาหกรรมภาพยนตร์กับผลกระทบจากการระบาดของไวรัส COVID-19*. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 5 กันยายน 2565. จาก <https://www.cea.or.th/single-research/film-industry-covid-19#:~:text=คาดว่าวงการภาพยนตร์,ถ่ายทำภาพยนตร์เรื่องใหม่>

⁵ นพพล พลศิลป์. (2564). *เมื่อ โควิด-19 ทำให้ตลาดใหญ่ของอุตสาหกรรมภาพยนตร์เปลี่ยนไป สู่ปกติใหม่ที่ต่างจากเดิม*. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 14 กันยายน 2565, จาก <https://www.gqthailand.com/views/article/impact-of-the-covid-19-pandemic-on-cinema>

⁶ เรื่องเดียวกัน

จากรายได้ที่เพิ่มขึ้นหลังการผ่อนคลายมาตรการต่างๆ แล้ว สอดคล้องกับการศึกษาของ Global Entertainment & Media Outlook 2022-2026 ของบริษัท PwC ได้ทำการศึกษากาไรใช้จ่ายของผู้บริโภคและบันเทิงใน 52 ประเทศทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยด้วย จากการศึกษาพบว่า รายได้ของอุตสาหกรรมสื่อและบันเทิงในปี 2565 จะเติบโตขึ้น 7.3% หลังจากพบว่าธุรกิจสื่อและบันเทิงเติบโตสูงถึง 10.4% ในปี 2564 ทั้งนี้ยังอยู่ในช่วงวิกฤตการระบาด เหตุเพราะผู้คนทั่วโลกใช้เวลา ความสนใจ และใช้จ่ายไปกับสื่อบันเทิงที่ตนเข้าถึงได้เพิ่มมากขึ้นในช่วงการกักตัวจากการระบาดนั่นเอง⁷

4. สถานการณ์อุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทยก่อนและหลังการระบาด

อุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทยเองก็ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโควิด-19 เช่นเดียวกับอุตสาหกรรมภาพยนตร์ในทุกประเทศ มีการประกาศปิดสถานบันเทิง ปิดห้างสรรพสินค้า และปิดโรงภาพยนตร์ แต่ก็มีข้อจำกัด เช่น การจำกัดจำนวนคน การเว้นระยะห่างทางสังคม เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีปัญหาอีกข้อหนึ่งที่สำคัญยิ่งกว่ามาตรการใด ๆ คือ การไม่มีภาพยนตร์เข้าฉาย

ปัญหานี้ไม่ได้เกิดเฉพาะประเทศไทย เนื่องจากแทบทุกประเทศที่มีอุตสาหกรรมภาพยนตร์แข็งแรงต่างมีข้อกำหนดการห้ามร่วมตัวของคนจำนวนมาก ส่งผลโดยตรงต่อการถ่ายทำภาพยนตร์ และเมื่อมีการผ่อนคลายมาตรการ ยังมีการจำกัดจำนวนบุคลากรในกองถ่าย ซึ่งยังส่งผลต่อการถ่ายทำเช่นเดิม ทำให้แทบไม่มีภาพยนตร์ไทยที่พร้อมเข้าฉายในช่วงเวลาเริ่มต้นของการผ่อนคลายมาตรการ และโรงภาพยนตร์เปิดให้บริการได้ตามปกติ

วิชา พูลวรลักษณ์ ประธานกรรมการบริษัท เมเจอร์ ซินีเพล็กซ์ กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) ยกให้ปี 2563 เป็น The Dark Year เพราะธุรกิจโรงภาพยนตร์จอมือ ซึ่งเกิดขึ้นทั่วโลก สถานการณ์ดังกล่าวส่งผลให้เมเจอร์ ซินีเพล็กซ์ ขาดทุนครั้งแรกในรอบ 20 กว่าปี เช่นเดียวกับบริษัท GDH 599 จินา โอสตูดิโอ ประธานเจ้าหน้าที่บริหารของบริษัทกล่าวว่า “ปีนี้ถือเป็นปีที่หนักหนาที่สุดในรอบ 15 ปีของอุตสาหกรรมภาพยนตร์ในไทย” เพราะในภาพรวมรายได้หายไปมากกว่า 70%⁸

ในปี 2563 มีภาพยนตร์ไทยเข้าฉายในโรงภาพยนตร์ประมาณ 37 เรื่อง ซึ่งลดจำนวนลงอย่างชัดเจน เนื่องจากโดยปกติแล้วจะมีภาพยนตร์เข้าฉายประมาณ 50-70 และออกอากาศในระบบออนไลน์ประมาณ 17 เรื่อง จากภาพยนตร์ไทยที่เข้าฉายในปี 2563 มีภาพยนตร์ที่เรียกได้ว่าเป็นภาพยนตร์ทำเงินมีประมาณ 5-6 เรื่องเท่านั้น ได้แก่ อีริยมซึ่ง, พี่นาค 2, อ้าย...คนหล่อลวง และมนต์รักดอกผักบุ้ง เลิกคุยทั้งอำเภอ

เมื่อเข้าสู่ปี 2564 การผ่อนคลายมาตรการต่างๆ รวมถึงแนวทางการอยู่ร่วมกับโควิด-19 ถือเป็นปัจจัยบวกต่ออุตสาหกรรมภาพยนตร์ทั้งระบบ ส่งผลให้บริษัทผลิตภาพยนตร์สามารถกลับมาดำเนินการถ่ายทำได้ตามปกติ ภาพยนตร์หลายเรื่องที่เลื่อนกำหนดฉาย ต่างทยอยประกาศกำหนดการเข้าฉาย และในปี 2564 โรงภาพยนตร์ถูกสั่งปิดอีกครั้ง โดยมีคำสั่งปิดโรงภาพยนตร์ตั้งแต่วันที่ 26 เมษายน 2564-30 กันยายน 2564 และผ่อนคลายให้เปิดบริการได้อีกครั้งเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2564 ส่งผลให้มีภาพยนตร์ไทยที่เข้าฉายเพียง 19 เรื่อง ภาพยนตร์ เรื่อง ร่วงทรง น่าจะเป็นภาพยนตร์เพียงเรื่องเดียวที่ทำรายได้เกิน 100 ล้านบาท

⁷ ชานูชัย ชัยประสิทธิ์. (2565). เจาะลึกแนวโน้มอุตสาหกรรมสื่อและบันเทิงโลกในอีก 5 ปีข้างหน้า. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 15 กันยายน 2565. จาก <http://www.pwc.com/th/en/pwc-thailand-blogs/blog-20220815.html>

⁸ ถนัดกิจ จันทีเสน. (2563). วิกฤตกรรม 'หนังไทย' วิกฤตในรอบ 15 ปี หวังคืนฟอร์มปีหน้า หากโควิด-19 ไม่กลับมาระบาดรอบใหม่. ค้นเมื่อ 5 กันยายน 2565. จาก <https://thestandard.co/thai-movie-the-most-critical-crisis-in-15-years/>

หลังการผ่อนคลายมาตรการต่างๆ และบริษัทผลิตภาพยนตร์กลับมาวางแผนการผลิตได้อีกครั้ง โดยค่ายเมเจอร์ที่คาดว่าจะมีการใช้เงินลงทุนประมาณ 350-400 ล้านบาท ซึ่งในเครือเมเจอร์มีบริษัทผลิตภาพยนตร์ถึง 6 บริษัท ได้แก่ M Pictures, M๓๕, Transformation Film, CJ MAJOR Entertainment, TAI MAJOR และรุก โปรดิักชั่น นอกจากนี้ยังมีบริษัทสหมงคลฟิล์ม วางแผนผลิต 7 เรื่อง และไฟว์สตาร์ 3 เรื่อง สำหรับบริษัท GDH มีแผนจะผลิตภาพยนตร์ 4 เรื่อง โดยวางแผนผลิตไตรมาสละ 1 เรื่อง⁹

5. ภาพยนตร์ภาษาถิ่น และภาพยนตร์อิสระ: ทางเลือกและทางรอดของภาพยนตร์ไทย

ภาพยนตร์ท้องถิ่น หรือภาพยนตร์ภาษาถิ่น หมายถึง ภาพยนตร์ที่ใช้ภาษาถิ่นเป็นภาษาหลักที่ใช้สื่อสารในภาพยนตร์เรื่องนั้นๆ ส่วนมากสร้างโดยสตูดิโออิสระ มีเนื้อเรื่องใกล้ตัวโดยเน้นเรื่องในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง โดยเฉพาะ เน้นวิถีชุมชนหรือวัฒนธรรมท้องถิ่น ใช้ภาษาถิ่นตลอดทั้งเรื่อง เปิดตัวฉายในโรงภาพยนตร์ในท้องถิ่นนั้นๆ เป็นหลัก อาจเรียกภาพยนตร์ในลักษณะนี้ว่า *ภาพยนตร์ภูมิภาค* ที่เห็นตัวอย่างได้ชัดเจนที่สุดคือ ภาพยนตร์ภูมิภาคที่ใช้ภาษาถิ่นอีสาน เป็นกลุ่มที่สร้างภาพยนตร์ออกมามากที่สุด ตัวอย่างภาพยนตร์ลักษณะนี้เช่น ภาพยนตร์เรื่อง *ปัญญาเรณู*, *ไทบ้าน* *เดอะซีรีส์* เป็นต้น¹⁰

ภาพยนตร์ภาษาถิ่นเริ่มได้รับความนิยมขึ้นเป็นลำดับ นอกจากบริษัทผลิตภาพยนตร์ขนาดเล็กแล้ว บริษัทผลิตภาพยนตร์ขนาดใหญ่ที่สร้างภาพยนตร์กระแสหลักเริ่มให้ความสนใจผลิตภาพยนตร์ภาษาถิ่นบ้างแล้ว ตัวอย่างเช่น บริษัท M39 ร่วมทุนทำภาพยนตร์ท้องถิ่นอีสานกับหม่า จ๊กมก เรื่อง *อีหล่าเอ๊ย* หรือสร้างภาพยนตร์ท้องถิ่นได้ร่วมกับเอกชัย ศรีวิชัย เรื่อง *มนต์รักดอกผักบุ้ง เลิกคุยทั้งอำเภอ* ก็เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการสร้างภาพยนตร์ที่สามารถเข้าถึงตลาดอื่นๆ นอกจากกรุงเทพฯ ลักษณะเช่นนี้เกิดขึ้นจากการออกฉายของภาพยนตร์ในตระกูล *ไทบ้านเดอะซีรีส์* ที่สามารถทำเงินได้ถึง 50 ล้านบาทจากทุนการสร้างเพียง 2 ล้านบาทเท่านั้น

นอกจากภาพยนตร์ภาษาถิ่นแล้ว ยังมีกระแสความสนใจในการสร้างภาพยนตร์อิสระ หรือภาพยนตร์เฉพาะทางก็นับเป็นการสร้างประสบการณ์ใหม่ในการชมภาพยนตร์ของผู้ชมได้มากขึ้น ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนคือ ความสำเร็จของภาพยนตร์เรื่อง *Mary is happy, Mary is happy* หรือการฉายภาพยนตร์แนวสารคดีของ Documentary Club ที่นำภาพยนตร์สารคดีมาฉายในโรงภาพยนตร์ขนาดเล็ก และโรงภาพยนตร์เครือใหญ่ นอกจากนี้ยังมีการเกิดขึ้นของโรงภาพยนตร์อิสระ กลุ่มฉายภาพยนตร์อิสระ และเครือข่ายโรงภาพยนตร์ท้องถิ่นที่รองรับการฉายภาพยนตร์ในหลากหลายแนวทางมากขึ้น

ภาพยนตร์ภาษาถิ่นและภาพยนตร์อิสระนับได้ว่าเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของผู้ผลิตภาพยนตร์ไม่ว่าจะเป็นผู้ผลิตขนาดเล็ก หรือขนาดใหญ่ เพราะภาพยนตร์ภาษาถิ่นโดยส่วนใหญ่ใช้ทุนสร้างไม่มาก ไม่จำเป็นต้องใช้นักแสดงที่มีชื่อเสียง แต่จะเน้นนักแสดงที่สามารถสื่อสารภาษาถิ่นได้ดี รวมถึงอาจใช้คนในท้องถิ่นเป็นนักแสดงร่วมได้ นอกจากนี้ยังสามารถใช้ทีมงานผลิตที่เป็นคนท้องถิ่น หรือในภูมิภาคเดียวกันได้ โดยเฉพาะเมื่อมีวิกฤตโควิด-19 การใช้บุคลากรในท้องถิ่น ทั้งทีมผลิตภาพยนตร์ และนักแสดง อีกทั้งกองถ่ายภาพยนตร์ภาษาถิ่นและภาพยนตร์อิสระมักใช้ทีมงานไม่มาก สอดคล้องกับลักษณะการทำงานภายใต้เงื่อนไขการควบคุมโรคโควิด-19

⁹ อดิศักดิ์ จันกิเสน. (2563). วิบากรรม 'หนังไทย' วิกฤตสุรอบ 15 ปี หวังคืนฟอร์มปีหน้า หากโควิด-19 ไม่กลับมาระบาดรอบใหม่. ค้นเมื่อ 5 กันยายน 2565. จาก <https://thestandard.co/thai-movie-the-most-critical-crisis-in-15-years/>

¹⁰ ชาญวิทย์ พรหมพิทักษ์, (2561). *ภาพยนตร์ภาษาถิ่น - ภาพยนตร์ภูมิภาค : ช่องทางใหม่ทางการตลาด "ป่าล้อมเมือง"*. บทความ. การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ มหาวิทยาลัยศรีปทุม ครั้งที่ 13 ประจำปี 2561.

ตัวอย่างหนึ่งที่ชัดเจน คือ การถ่ายทำภาพยนตร์เรื่อง *อูครฟีนแลนด์* กำกับโดย วรวิทย์ หลักชัย ที่เคยให้สัมภาษณ์ไว้ว่า ขั้นตอนและวิธีการที่ทีมคนทำหนังท้องถิ่นต้องทำงานภายใต้สถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 เนืองด้วยกองถ่ายที่เป็นคนท้องถิ่นอยู่แล้วและมีทีมงานที่ไม่มากอย่างกับกองถ่ายภาพยนตร์อื่นๆ ทำให้ไม่เป็นอุปสรรคในการถ่ายทำหนังเรื่องนี้แต่อย่างใด อีกทั้งนักแสดงหลักที่อยู่ในเรื่องนั้นต่างก็เป็นมืออาชีพที่ผ่านการทำงานในการถ่ายทำภาพยนตร์มาแล้วทั้งสิ้น¹¹

อีกทางเลือกของผู้ผลิตภาพยนตร์ คือ การผลิตเพื่อออกอากาศทางออนไลน์ หรือการฉายในระบบสตรีมมิ่ง ซึ่งปัจจุบันมีผู้ให้บริการสตรีมมิ่งในประเทศไทยหลายแพลตฟอร์ม แต่ละแพลตฟอร์มพยายามแข่งขันกันทั้งการหาภาพยนตร์กระแสหลัก ภาพยนตร์ฮอลลีวูดมาออกอากาศ และการผลิต Original Content เฉพาะแพลตฟอร์มของตน ถือเป็นช่องทางที่ดีสำหรับผู้ผลิตภาพยนตร์ที่จะหันมาจับมือกับแพลตฟอร์มต่างๆ เพื่อผลิตภาพยนตร์ป้อนให้กับแพลตฟอร์มนั้นๆ แทนที่จะมองว่าแพลตฟอร์มเหล่านั้นเป็นผู้มาแย่งส่วนแบ่งทางการตลาดของโรงภาพยนตร์ แต่หากมองว่าแพลตฟอร์มเหล่านี้เป็นอีกช่องทางทางการตลาดเพิ่มเติมจากการฉายในโรงภาพยนตร์ก็นับเป็นช่องทางที่ดีช่องทางหนึ่ง

ลักษณะต่างๆ ข้างต้นนี้สอดคล้องกับบทความเรื่อง *Forward to normal* จัดทำโดย Strategy Business ที่ได้เสนอ 6 แนวทางในการรับมือกับพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนไป ดังนี้ 1) ความสะดวกสบายและเข้าถึงง่าย 2) นำเสนอเนื้อหาแปลกใหม่ 3) ตอบโจทย์ความต้องการส่วนบุคคล 4) เชื่อมต่อโดยตรงกับผู้บริโภค 5) สร้างความเชื่อมั่น และ 6) จับมือกับพันธมิตร¹²

6. สรุป

สถานการณ์ของอุตสาหกรรมภาพยนตร์โลก และภาพยนตร์ไทยไม่ต่างกันมากนัก เนื่องจากการระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้ทุกประเทศมีมาตรการควบคุมโรคที่เข้มงวด เช่น การปิดสถานที่ต่างๆ การห้ามเดินทาง การห้ามรวมตัวกันจำนวนมาก เป็นต้น ส่งผลโดยตรงอุตสาหกรรมภาพยนตร์ทั้งระบบ เมื่อมีการสั่งปิดโรงภาพยนตร์ซึ่งเป็นช่องทางจัดจำหน่ายหลักของภาพยนตร์ ส่งผลให้บริษัทผลิตภาพยนตร์เลื่อนกำหนดการถ่ายทำ รวมไปถึงเลื่อนกำหนดเข้าฉายอย่างไม่มีกำหนด จนเมื่อมีการผ่อนคลามาตรการต่างๆ โรงภาพยนตร์สามารถกลับมาเปิดให้บริการได้ ทำให้บริษัทผลิตภาพยนตร์กลับมาดำเนินการผลิตเช่นเดิม ลักษณะเช่นนี้เกิดขึ้นทั่วโลก แม้ว่าจะมีช่องทางออนไลน์ หรือสตรีมมิ่ง (Streaming) เป็นทางเลือกที่ดีในช่วงที่โรงภาพยนตร์ไม่สามารถเปิดให้บริการได้ แต่ผู้ผลิตภาพยนตร์หลายรายยังมองว่า การฉายในโรงภาพยนตร์ยังเป็นช่องทางจัดจำหน่ายหลักอยู่เช่นเดิม การออกอากาศทางสตรีมมิ่งต่างๆ เป็นเพียงช่องทางเสริม และเป็นทางออกในช่วงวิกฤต

7. ข้อเสนอแนะ

จากเหตุการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดการหยุดชะงักของเศรษฐกิจทั่วโลก ส่งผลกระทบต่อธุรกิจต่างๆ เป็นวงกว้าง อุตสาหกรรมภาพยนตร์ และธุรกิจโรงภาพยนตร์ซึ่งเป็นธุรกิจที่

¹¹ The Citizen.plus. (2564). *เลนส์ไทม์บ้าน : มองหนังท้องถิ่นอีสาน "อูครฟีนแลนด์" ชวนคนกลับบ้าน ผ่านฝีมือคนทำหนังท้องถิ่นอีสาน จ.อุดรธานี*. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 30 กันยายน 2565. จาก <https://thecitizen.plus/node/47108>

¹² ธิติพันธ์ แวนแก้ว. (2564). *6 แนวทางรอดของอุตสาหกรรมสื่อและบันเทิงในยุคโควิด-19*. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 5 กันยายน 2565. จาก <https://www.pwc.com/th/en/pwc-thailand-blogs/blog-20210128.html>

ต่อเนื่องกันก็ได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เช่นกัน แม้ว่าจะเป็นสถานการณ์ที่ได้มีการวางแผนรับมือไว้ก่อนเลยก็ตาม แต่ทั้งอุตสาหกรรมการผลิตและธุรกิจโรงภาพยนตร์ต่างก็ต้องพยายามประคับประคองธุรกิจให้รอดพ้นช่วงเวลาวิกฤต ก่อนกลับมาดำเนินธุรกิจตามปกติอีกครั้ง

ภาพยนตร์ภาษาถิ่น และภาพยนตร์อิสระเป็นทางเลือกที่ดีภายใต้สถานการณ์ที่ยังไม่ปกติเท่าไรนัก เนื่องจากการถ่ายทำภาพยนตร์ทั้งสองประเภทใช้ทีมงานในการถ่ายทำไม่มาก ใช้นักแสดงไม่มาก หรือไม่จำเป็นต้องใช้นักแสดงที่มีชื่อเสียง ทำให้สามารถลดต้นทุนในการผลิต อีกทั้งสอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติที่จำกัดบุคลากรในกองถ่ายภาพยนตร์อีกด้วย สามารถเข้าฉายในโรงภาพยนตร์ในแต่ละท้องถิ่นได้ แม้จะไม่ใช้โรงภาพยนตร์ขนาดใหญ่แบบในกรุงเทพฯ แต่การเข้าฉายในโรงภาพยนตร์ขนาดเล็กที่กระจายตัวอยู่ทั่วทั้งภูมิภาคสามารถเข้าถึงผู้ชมที่เป็นกลุ่มเป้าหมายได้อย่างทั่วถึง และอาจก่อให้เกิดกระแสความสนใจในภูมิภาคอื่นได้เช่นกัน

การผลิต Original Content ให้กับแพลตฟอร์มสตรีมมิ่งก็เป็นอีกทางเลือกของช่องทางการจัดจำหน่ายภาพยนตร์ เพราะเข้าถึงง่าย มีความเป็นส่วนตัว โดยเมื่อสถานการณ์เข้าสู่ภาวะปกติแล้ว ก็ยังสามารถจัดจำหน่ายคู่ขนานกันไปได้เช่นเดิม บริษัทผู้ผลิตภาพยนตร์ในต่างประเทศ โดยเฉพาะในฮอลลีวูดต่างก็มีแนวคิดเช่นนี้ คือการเข้าฉายในโรงภาพยนตร์ และมีกำหนดนำไปออกอากาศในแพลตฟอร์มที่ได้ทำสัญญากันล่วงหน้าแล้ว เป็นการเพิ่มช่องทางทางการตลาด และหากเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉินต้องปิดโรงภาพยนตร์อีก บริษัทผู้ผลิตจะไม่สูญเสียโอกาสทางการตลาดไป เพราะมีแพลตฟอร์มออนไลน์รองรับเหตุการณ์ดังกล่าวได้

บริษัทผู้ผลิตภาพยนตร์เองก็ต้องมีแผนการรับมือกับเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต การวางแผนการผลิตที่อาจต้องลดขนาดของกองถ่ายทำลง การจัดการบุคลากรในกรณีมีการติดเชื้อในกองถ่าย การวางแผนทางการตลาดที่ต้องมีความรอบด้านมากขึ้น มองหาช่องทางออนไลน์เพื่อรองรับการจัดจำหน่ายที่อาจเป็นทางช่องทางหลัก หรือช่องทางสำรอง

สำหรับธุรกิจโรงภาพยนตร์ ซึ่งนับเป็นธุรกิจปลายน้ำของอุตสาหกรรมภาพยนตร์ต้องมีแผนรองรับการปิดโรงภาพยนตร์เช่นกัน ก่อนหน้าการระบาดของโรคโควิด-19 ไม่เคยมีการวางแผนลักษณะนี้มาก่อน แต่เมื่อเกิดเหตุการณ์ขึ้นแล้ว เจ้าของโรงภาพยนตร์ต่าง ๆ ย่อมต้องเตรียมการรับมือ หากเกิดเหตุการณ์ขึ้นอีกในอนาคต การเลือกภาพยนตร์เข้าฉายเมื่อกลับมาดำเนินการได้อีกครั้งก็เป็นเรื่องสำคัญ เพราะจะมีผลต่อการตัดสินใจเข้าชมภาพยนตร์ของผู้บริโภค การเลือกภาพยนตร์ฮอลลีวูด หรือภาพยนตร์ที่เป็นภาพยนตร์ยอดนิยม (Blockbuster) จะสามารถกระตุ้นความสนใจของผู้บริโภคได้ดี ในขณะที่เดียวกันโรงภาพยนตร์ต้องมีแนวทางปฏิบัติของผู้บริโภคที่เข้าชมภาพยนตร์ในโรงภาพยนตร์ เช่น การสวมหน้ากากอนามัย, การเว้นระยะทางสังคม, การจำกัดจำนวนผู้เข้าชมแต่ละโรงภาพยนตร์ เป็นต้น

8. เอกสารอ้างอิง

ชาญชัย ชัยประสิทธิ์. (2565). เจาะลึกแนวโน้มอุตสาหกรรมสื่อและบันเทิงโลกในอีก 5 ปีข้างหน้า. [ออนไลน์].

ค้นเมื่อ 15 กันยายน 2565. จาก <http://www.pwc.com/th/en/pwc-thailand-blogs/blog-20220815.html>

ถนัดกิจ จันกิเสน. (2563). วิบากรรม 'หนังไทย' วิกฤตสุรอบ 15 ปี หวังคืนฟอร์มปีหน้า หากโควิด-19 ไม่กลับมาระบาดรอบใหม่. ค้นเมื่อ 5 กันยายน 2565. จาก <https://thestandard.co/thai-movie-the-most-critical-crisis-in-15-years/>

- ทิพวรรณ ทองพราว. (2564). *ครั้งแรก! ของ GDH กับ Netflix ในภาพยนตร์เรื่อง 'GHOST LAB ลึกลับทดลองผี' ชมได้ใน Netflix 26 พฤษภาคมนี้*. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 18 กันยายน 2565, จาก <https://www.brandthink.me/content/ghostlabbygdh>
- ชิตินันท์ แวนแก้ว. (2564). *6 แนวทางรอดของอุตสาหกรรมสื่อและบันเทิงในยุค โควิด-19*. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 5 กันยายน 2565. จาก <https://www.pwc.com/th/en/pwc-thailand-blogs/blog-20210128.html>
- นพปฎล พลศิลป์. (2564). *เมื่อ โควิด-19 ทำให้ตลาดใหญ่ของอุตสาหกรรมภาพยนตร์เปลี่ยนไป สู่ปกติใหม่ที่ต่างจากเดิม*. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 14 กันยายน 2565, จาก <https://www.gqthailand.com/views/article/impact-of-the-covid-19-pandemic-on-cinema>
- Creative Economy Agency. (2565). *เหลียวกลับแล้วมองไปข้างหน้า: ภาพรวมอุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทย*. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 5 กันยายน 2565. จาก <https://www.cea.or.th/th/single-research/Thai-Film-Industry-Overview>
- Creative Economy Agency. (2565). *อุตสาหกรรมภาพยนตร์กับผลกระทบจากการระบาดของไวรัส COVID-19*. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 5 กันยายน 2565. จาก <https://www.cea.or.th/th/single-research/film-industry-covid-19#:~:text=คาดว่าวงการภาพยนตร์,ถ่ายทำภาพยนตร์เรื่องใหม่>
- The Citizen.plus. (2564). *เลนส์ไต้หวัน: มองหนังท้องถิ่นอีสาน "อัครฟินแลนด์" ชวนคนกลับบ้าน ผ่านฝีมือคนทำหนังท้องถิ่นอีสาน จ.อุดรธานี*. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 30 กันยายน 2565. จาก <https://thecitizen.plus/node/47108>